

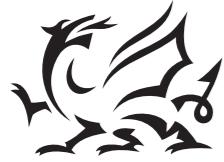

www.wlga.cymru
www.wlga.wales
X @WelshLGA

www.onevoicewales.org.uk
X @onevoicewales

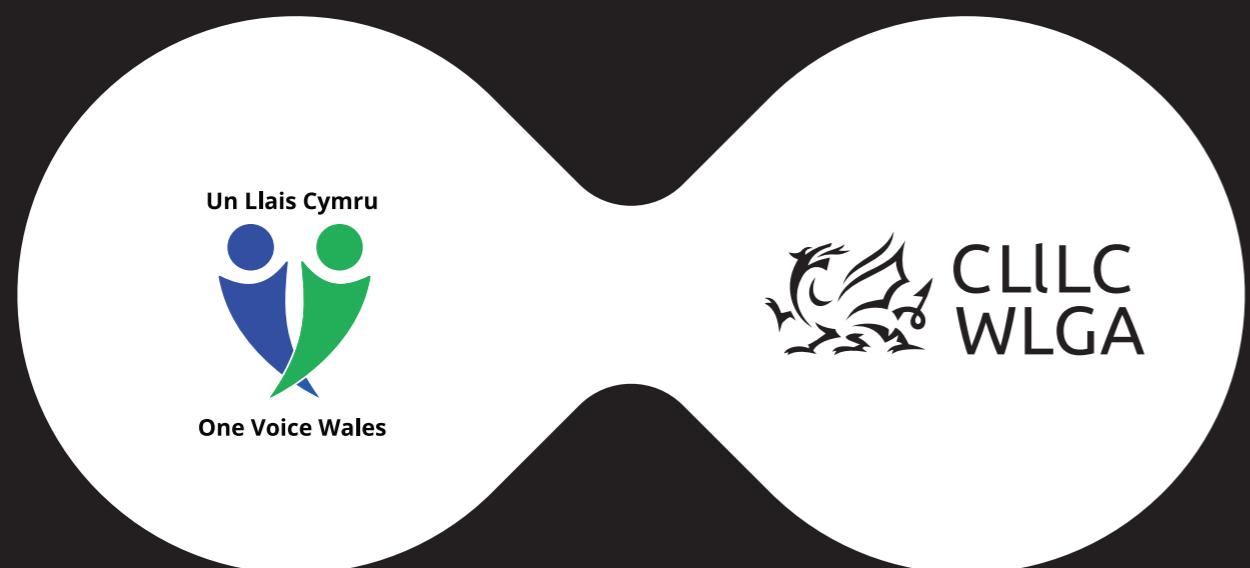
Memorandwm o Ddealltwriaeth CLILC ac Un Llais Cymru

Memorandwm o Ddealltwriaeth

Mae'r Memorandwm o Ddealltwriaeth hwn yn ddatganiad o'r berthynas waith a'r bartneriaeth rhwng Un Llais Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Mae'n nodi sut y bydd y ddau sefydliad yn gweithio gyda'i gilydd a chyda'u haelodaeth i hyrwyddo a chefnogi democratiaeth leol a gwasanaethau cyhoeddus.

Un Llais Cymru

24c Stryd y Coleg
Rhydaman Sir Gâr
SA18 3AF
01269 595400
www.onevoicewales.org.uk

@onevoicewales

Cyhoeddwyd:

Tachwedd 2013 (fersiwn 1)
Hydref 2024 (fersiwn 2)

Hawlfraint:

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

Cyflwyniad

Cytunodd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru ar Femorandwm o Ddealltwriaeth yn 2013 er mwyn hybu partneriaeth a chydweithrediad rhwng y ddau sector statudol o lywodraeth leol yng Nghymru.

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cynrychioli buddiannau awdurdodau unedol Cymru, ac mae ganddi rôl i hyrwyddo gwell llywodraeth leol a chefnogi awdurdodau i ddatblygu polisiau a blaenoriaethau a fydd yn gwella gwasanaethau cyhoeddus a democratiaeth.

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cynrychioli pob un o'r 22 cyngor unedol yng Nghymru ac mae'r tri awdurdod Tân ac achub a'r tri awdurdod parc cenedlaethol yn aelodau cyswllt. Mae Un Llais Cymru yn cynrychioli buddiannau cynghorau cymuned a thref Cymru, sefydliad a gydnabyddir gan Lywodraeth Cymru i hyrwyddo democratiaeth leol a darparu gwasanaethau gan y cyrff hyn ar lefel gymunedol.

Mae Un Llais Cymru yn cynnwys rhwydwaith o dros 670 o gynghorau sy'n aelodau ac yn eu tro, dros 7350 o gynghorwyr unigol. Mae'r aelod-gynghorau hyn yn cyfrif am dros 92% o'r gynghorau cymuned a thref yng Nghymru, ac mae'r sector ei hun yn cwmpasu mwyafrif helaeth y wlad. Ychydig iawn o ardaloedd sydd ddim yn dod o dan y cynghorau lleol hyn.

Bydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru yn cydweithio i hyrwyddo democratiaeth leol a gwasanaethau cyhoeddus cynaliadwy yng Nghymru, gan annog partneriaeth a chefnogaeth ar y cyd ymhlieth eu haelod-awdurdodau.

Byddant yn:

- parchu'r ymrwymiad ar y cyd i gyflawni'r canlyniadau gorau i gymunedau lleol.
- deall y gwahanol fframweithiau, strwythurau a chyfngiadau y mae'n rhaid i'r gwahanol haenau o lywodraeth leol weithredu oddi mewn iddynt.
- cydnabod y cyd-destun gwleidyddol, deddfwriaethol ac ariannol cyfnewidiol y mae'r rhaglen ar gyfer democratiaeth leol a gwasanaethau cyhoeddus yn ei llywio.
- nodi meysydd i'w gwella ar draws y sectorau er mwyn gwneud y defnydd gorau o adnoddau ac osgoi dyblygu swyddogaethau'n ddiangen wrth ddarparu gwasanaethau o safon.
- nodi meysydd o waith ar y cyd, lle gellir cydgysylltu capaciti ac adnoddau'n effeithiol i gyflawni gweithgarwch ategol (fel datblygu aelodau) neu waith polisi neu brosiect penodol.

Egwyddorion

Bydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru yn gweithio mewn partneriaeth ar sail yr egwyddorion allweddol canlynol:

- dangos parch a dealltwriaeth o bob sefydliad ac o amgylchiadau, safbwytiau a blaenoriaethau eu haelodaeth.
- cyfathrebu a chydgylltu'n ystyrlon ar ran y ddau sector priodol.
- rheoli disgwyliadau a phennu ymatebion realistig a chymesur i unrhyw heriau, blaenoriaethau neu gynigion sy'n dod i'r amlwg ar gyfer gweithgarwch ar y cyd.
- cytuno ar amserleni hylaw ar gyfer unrhyw newidiadau angenrheidiol yn y gwaith neu yn y diwylliant o berthnasoedd sydd wedi'u cynllunio o ganlyniad i'r bartneriaeth hon.
- rhannu gwybodaeth berthnasol ac arfer da fel modd o wella effeithiolrwydd gweithrediadau, a fydd o fudd cyffredinol i gymunedau a threfi ledled Cymru.

Partneriaeth

Mae aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru yn cyfarfod drwy'r Cyngor Partneriaeth statudol.

Bydd arweinwyr Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru hefyd yn cyfarfod ddwywaith y flwyddyn i drafod meysydd o ddiddordeb, i ystyried materion strategol ynghylch llywodraeth leol ac i gytuno ar raglen barhaus o weithgarwch ar y cyd.

Bydd y Prif Weithredwyr a/neu swyddogion eraill yn cyfarfod yn rheolaidd a byddant yn cynnal deialog barhaus ynghylch rhannu gwybodaeth a mentrau polisi, yn ogystal â rheoli unrhyw raglen o weithgarwch ar y cyd.

Gwaith ar y Cyd

Bydd rhaglen o waith ar y cyd yn cael ei hystyried a chytuno arni'n flynyddol ar ddechrau pob blwyddyn ariannol. Bydd yn nodi buddiannau polisi cyffredin gan gytuno ar weithgareddau neu waith prosiect ategol neu ar y cyd. Cytunir ar y rhaglen weithgarwch mewn cyfarfod dwyochrog o arweinwyr y ddau sefydliad.

I gefnogi'r trefniadau cydweithio, bydd 2 gyfarfod arweinyddiaeth a 3 chyfarfod swyddog bob blwyddyn.

Cytunir yn flynyddol ar fanylion unrhyw raglen o gydweithio, ond gall gynnwys yr enghreifftiau canlynol:

- datblygu siarteri gan gyfathrebu ac ymgynghori rhwng aelod-gynghorau,
- protocolau a chysylltiadau rhwng aelodau etholedig,
- hyrwyddo gwaith ar y cyd a chydweithio o fewn haenau llywodraeth leol a rhwng ddynt
- ceisio osgoi dyblygu darpariaeth gwasanaeth ac archwilio i ddirprwyo a datganoli gwasanaethau ac ystyriaethau ariannol cysylltiedig ar gyfer cynghorau.

Yn ogystal â gweithio'n gytûn a pharchu a chefnogi rhagleni ei gilydd, bydd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac Un Llais Cymru hefyd yn chwilio am ffyrdd o gydweithio'n agosach gan ddatblygu prosiectau ar y cyd posibl neu weithgareddau partneriaeth eraill.

Un enghraift bosibl fyddai cydweithio i ddatblygu rhagleni hyfforddi newydd ar gyfer aelod-gynghorau.

Isod, nodir rhai enghreifftiau o waith ar y cyd sydd eisoes yn cael ei wneud a/neu sydd yn yr arfaeth ar gyfer 2024/25.

CLILC ac Un Llais Cymru

Meysydd o Ddiddordeb a Chydweithio

y cytunwyd arnynt 2024/26:

- Cydweithio ar gamau gweithredu sy'n deillio o'r Grŵp Tasg a Gorffen lechyd Democraidd (a gyhoeddi yn ddiweddarach yn 2024).
 - Cydweithio ar gamau gweithredu sy'n deillio o raglen Ysgrifennydd y Cabinet ar fynd i'r afael â cham-drin ym maes gwleidyddiaeth.
 - Parhau i weithio ar y cyd ar:
 - Raglen lechyd Digidol Cyngor Tref a Chymuned.
 - rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur.
 - Grŵp Hyfforddi a Chyngori Cenedlaethol sy'n cynnwys cynrychiolwyr CLILC.
 - Cynllun Gwobrau Cenedlaethol Un Llais Cymru.
 - Panel Strategaeth yr Hinsawdd.
 - Partneriaeth Cymunedau Dyfeisgar.
 - Cydweithio a Gweithio mewn Partneriaeth - seminar ar y cyd i rannu arfer; llythyr ar y cyd gan Arweinydd CLILC a Chadeirydd Un Llais Cymru yn annog cydweithio; Un Llais Cymru yn cael safle cynadledda yng nghynhadledd flynyddol CLILC yn 2024 i dynnu sylw at rôl Cyngorau Tref a Chymuned o ran darparu gwasanaethau cynaliadwy yn seiliedig ar leoedd ac i lansio
- Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth ar ei newydd wedd.

- Trafodaethau pellach ar:
 - rôl Cyngorau Tref a Chymuned a gwasanaethau'n seiliedig ar le.
 - datblygu Siarteri rhwng y ddwy haen.
 - mynd i'r afael â chostau etholiadol ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned.
 - rhaglen Trosglwyddo Asedau Cymunedol yn sgil y Comisiwn Gweinidogol yn 2024-25, ac is-grwpiau Ystadau Cymru wedi'u hadfer.
 - perthnasoedd rhwng Cyngorau Sir a Chyngorau Cymuned ar lawr gwlad.
 - annog mwy o faterion cyffredin yn y dull o adolygu ffiniau cymunedol, a CLILC ac Un Llais Cymru i gydweithio ar sicrhau cefnogaeth i gynghorau yr effeithir arnynt gan adolygiadau ffiniau.
 - CLILC yn gweithio gydag Un Llais Cymru i annog y gwaith o greu cyngorau yn yr ardaloedd hynny nad ydynt yn elwa o leoedd.
 - cylleoedd ar gyfer cydweithio pellach ar feisydd diddordeb presennol ar gyfer sefydliadau ac aelodau, er enghraifft, yr argyfwng costau byw. WISERD (cefngi cyswllt cryfrhwng llywodraeth leol a byd academaidd Cymru); Hyfforddiant ar y Cod Ymddygiad gan Un Llais Cymru; Cynhadledd Flynyddol; hyrwyddo lleoedd gwag ar gyfer Clercod Cyngorau Tref a Chymuned, caffaol gwasanaethau gan awdurdodau lleol e.e. cyngor cyfreithiol a TG.

- Further discussions on:
 - the role of Community and Town Councils and place-based services.
 - the development of Charters between the two tiers.
 - addressing election costs for Community and Town Councils in light of the Ministerial Commission in 2024-25 and re-worked Ystadau Cymru sub-groups.
 - the Community Asset Transfer agenda and Communities between County Councils and County Councils on the ground.
 - encouraging more community representation.
 - and WLA and OVW working together on the provision of support for councils and OVW to encourage boundary reviews and OVW working together to encourage more community comunity in the representation.
 - WLA working with OVW to encourage both areas of interest for joint working having the benefit of a local council.
 - opportunities for further joint working on existing areas of interest for both organisations and members, for example, the creation of councils in those areas not affected by boundary reviews.
 - OVW having a conference spot at the OVW encouraging collaboration; OVW annual conference in 2024 to highlight the role of Community and Town Councils in delivering sustainable place-based services and to launch a refreshed MoU.

Agreed Areas of Mutual Interest
WLGA and One Voice Wales
and Joint Working 2024/26:

hey will: respect the mutual commitment to delivering the best outcomes for local communities understand the different frameworks, structures and constraints in which the respective tiers of local government have to operate. recognise the changing political, legislative and financial context in which the agenda for local democracy and public services is driving forward.

Identify areas for improvement across the sectors in order to maximise the use of resources and to avoid unnecessary duplication of functions in the delivery of quality services.

Identify areas of joint work, where capacity and resources can be effectively coordinated to deliver complementary activity (such as member development) or specific policy or project work.

Introduction

The Welsh Local Government Association and One Voice Wales agreed on a Memorandum of Understanding in 2013 in order to promote partnership and co-operation between the two statutory sectors of local government in Wales. The Welsh Local Government Association represents the interests of the unitary authorities in Wales, having the role to promote better local government and to support authorities in the development of public services and democracy. The Welsh Local Government Association represents the interests of the unitary authorities in Wales, having the role to promote better local government and to support authorities in the development of public services and democracy. The Welsh Local Government Association represents the interests of all 22 unitary authorities in Wales and all three national park authorities are associate members. One Voice Wales represents the interests of the community and town councils in Wales, being the body recognised by the Welsh Government to promote local democracy and deliver services by these bodies at a community level. One Voice Wales comprises a network of over 670 member councils and in turn, over 7350 individual councillors. These member councils make up over 92% of the community and town councils in Wales, and the sector itself covers the vast majority of the country, with very few areas not covered by these local councils.

The Welsh Local Government Association and One Voice Wales will work together to promote local democracy and sustainable public services in Wales and encourage partnership and mutual support amongst their member authorities.

This Memorandum of Understanding is a statement of the working relationship and partnership between One Voice Wales and the Welsh Local Government Association. It sets out how both organisations will work together and with their membership to promote and support local democracy and public services.

Memorandum of Understanding

The image features the Welsh Local Government Association (WLGA) logo. It consists of a large white circle on a black background. Inside the circle, the letters 'WLGA' are written vertically in a bold, sans-serif font. To the left of 'WLGA', the letters 'CILIC' are written horizontally in a stylized, flowing font. To the right of 'WLGA', there is a graphic element resembling a traditional Welsh dragon or a flame.

The image features two circular logos side-by-side against a black and white wavy background. The logo on the left, for CLLIC WLGA, consists of the acronym 'CLLIC' and 'WLGA' in a bold, sans-serif font, with a stylized black dragon icon integrated into the letter 'L'. The logo on the right, for One Voice Wales, features a green leaf-like shape above a blue sailboat-like shape, with a small green circle at the base. Below this graphic, the Welsh phrase 'Un Llais Cymru' is written in a cursive font.

ne Voice Wales

Un Llais Cymrw

24C College Street	One Canal Parade	Dumballs Road	Ammanford	Carmarthenshire	SAC18 3AF	01269 595400	www.onewales.org.uk	One Voice Wales	X (WelshLG)
--------------------	------------------	---------------	-----------	-----------------	-----------	--------------	---------------------	-----------------	-------------

Published: November 2013 (version 1)
October 2024 (version 2)
Welsh Local Government Association
Copyright:

WLGA and One Voice Wales Memorandum of Understanding

One Voice Wales
www.onevoicewales.org.uk

Welsh WLGA
www.wlga.wales
www.wlga.cymru

One Voice Wales
Un Llais Cymru

